

DOSSIER CATALUNYA SOCIAL SOBRE L'ENERGIA COM A DRET

La Taula del Tercer Sector Social reivindica el reconeixement de l'energia com a dret fonamental per a una vida digna

- L'accés a l'energia ha de ser universal, sostenible i a un preu just perquè aquest dret és essencial per cobrir necessitats bàsiques, com l'alimentació, l'habitatge i la salut, i per garantir el benestar de les persones.
- L'increment dels preus de l'energia i la crisi ecosocial han agreujat la pobresa energètica, que s'ha doblat en els darrers anys i que afecta prop del 18% de la població catalana. Entre les principals causes: el preu de l'energia i la baixa qualitat del parc d'habitatge.
- Planteja canvis en el model energètic i de mercat, com revisar les polítiques que fixen els preus, més transparència al mercat i un model més sostenible econòmic, social i ambientalment.
- Garantir mesures de protecció al consumidor vulnerable, desenvolupar íntegrament el conveni sobre pobresa energètica, millorar el bo social, adequar els ajuts a la rehabilitació energètica perquè siguin accessibles a tothom i impulsar i consolidar programes per incorporar fonts d'energies renovables a les llars en situació de vulnerabilitat són algunes de les recomanacions polítiques i legislatives.

Barcelona, 3 d'abril de 2025.- La Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya ha presentat "[L'energia com a dret: un repte social davant la pobresa energètica](#)", un nou dossier Catalunya Social, elaborat per l'[Associació Ecoserveis](#) especialitzada en energia, en col·laboració amb el Diari Ara i el Hub Social. El document reivindica el **reconeixement l'accés de l'energia com un dret fonamental per garantir la dignitat i el benestar de les persones** perquè permet cobrir necessitats bàsiques, com cuinar, il·luminar, conservar aliments, tenir aigua calenta o no passar fred o calor.

A més, el dossier visibilitza el **fenomen creixent de la pobresa energètica** que en els darrers anys s'ha agreujat per la combinació dels efectes de la pandèmia, els fenòmens climàtics i els conflictes geopolítics.

La Taula reclama un **model energètic més just, sostenible i accessible per a tothom, així com mesures urgents per assegurar aquest dret i protegir les persones** en situació de vulnerabilitat.

Per què és urgent garantir l'energia com a dret?

- Les dues grans crisis recents, la invasió d'Ucraïna i la Covid-19, han tingut un fort impacte en l'accés a l'energia, en especial en les llars en situació de vulnerabilitat: **inestabilitat i augment del preu de l'energia**. La previsió és que el preu de l'energia continuï augmentant considerablement.
- Les **projeccions climàtiques** prediuen un augment dels fenòmens meteorològics extrems, alguns dels quals agreujarien la pobresa energètica, com l'increment de les onades de calor.
- El **parc d'habitatges és de baixa qualitat**, el que incrementa el consum d'energia i, de retruc, la factura de les llars.

La situació de la pobresa energètica

Malgrat que els subministraments energètics són essencials, moltes llars encara pateixen pobresa energètica. Segons l'última [*Enquesta de Condicions de Vida 2024 d'IDESCAT*](#), **gairebé el 18% de la població catalana no pot mantenir casa seva a una temperatura adequada**, un percentatge que duplica el del 2019 (8%).

Les principals causes de la pobresa energètica són:

- **El preu de l'energia: el cost de les factures** és fluctuant i afecta cada cop més a l'economia domèstica.
- **Els ingressos econòmics de les llars: baix nivell de renda**. En molts casos, les persones en situació de pobresa energètica reben prestacions socials, treballen a temps parcial i estan a l'atur o endeutades. A més, sovint no es poden permetre reformes i millores en l'eficiència energètica ni tampoc acostumen a disposar de sistemes de climatització.
- **Les condicions de l'habitatge: baixa qualitat de l'edificació**. És un problema estructural que afecta gran part del parc d'habitatges del país, donat que més del 50% dels habitatges van ser construïts abans que s'apliqués qualsevol normativa de regulació tèrmica. El 23% de la població viu en llars que presenten

deficiències com goteres o humitat, segons els darrers indicadors de pobresa energètica del Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic.

La pobresa energètica té unes característiques molt diferents que requereixen afrontar-se de manera específica segons el context i segons el col·lectiu.

Quan no es pot accedir a l'energia a un preu just i assequible, les llars limiten l'ús de l'energia (no utilitzen l'energia necessària per tenir un benestar mínim); cobreixen els costos de l'energia, però redueixen altres costos necessaris per al seu benestar, o no poden pagar les factures i s'endeuten. Això té un **impacte en el benestar, tant físic** (problemes cardiovasculars i respiratoris) **com psicològic** (estrès i ansietat; en la infància, problemes d'aprenentatge i en l'adolescència, problemes de salut mental).

El preu de l'energia i el funcionament del mercat actual

A les famílies cada cop els costa més fer front a les factures de subministraments i els mercats energètics han viscut un autèntic terratrèmol de preus en els darrers anys. La combinació de situació postpandèmica, circumstàncies climatològiques i conflictes geopolítics ha posat de manifest la **necessitat urgent d'una reforma profunda del sector, que asseguri l'accés a una energia suficient a un preu assequible**.

a) Com funciona el mercat elèctric

La generació d'energia prové de diverses fonts (fòssils, nuclears i renovables) i és transportada per Red Eléctrica de España a través de línies d'alta tensió. Les distribuïdores traslladen l'electricitat als punts de consum, segons la seva àrea geogràfica i, finalment, les comercialitzadores ofereixen tarifes als consumidors/es, que poden triar entre diferents opcions segons les seves preferències.

Els preus de l'electricitat es determinen mitjançant diferents mecanismes de compra, però **a Espanya predomina el sistema marginalista**: l'energia es compra en subhastes diàries i el preu final el fixa la darrera font que entra a la subhasta per cobrir la demanda necessària i, per tant, és qui fa l'oferta més cara.

b) Com funciona el mercat de gas

Espanya importa la major part del gas natural, principalment d'Algèria (29%), els Estats Units (21%) i Rússia, en format gasós mitjançant gasoductes o en estat líquid a través de vaixells. Un cop importat, el gas líquid es regasifica en plantes especialitzades abans de ser transportat per una xarxa de gasoductes, gestionada principalment per Enagás.

A diferència de l'electricitat, el gas es pot emmagatzemar en antics jaciments o cavitats subterrànies per garantir el subministrament. La distribució es fa mitjançant gasoductes de baixa pressió fins als punts de consum, mentre que la comercialització queda en mans de diverses empreses, destacant Gas Natural Fenosa i Unión Fenosa Gas.

Així doncs, un dels elements que **més influeix en les fluctuacions dràstiques dels preus** és que, **tant per al gas com per a l'electricitat, depenem de recursos que no tenim al territori.**

Marc legal de la pobresa energètica

Tot i que l'energia és un dret bàsic per viure dignament, encara no ha estat reconegut explícitament com a dret humà. Els conceptes "*pobresa energètica*" i "*consumidor vulnerable*" han anat evolucionant en les legislacions europees, estatals i catalanes, però encara hi ha **reptes en l'aplicació efectiva d'aquestes mesures per garantir un accés just i equitatiu a l'energia.**

En l'àmbit internacional, diversos tractats i convencions la vinculen indirectament a altres drets fonamentals. A Europa, la Unió Europea ha avançat en el reconeixement de l'energia com un servei essencial (Pilar Europeu de Drets Socials) amb regulacions per protegir els consumidors/es vulnerables (reforma del mercat elèctric i legislació revisada del mercat del gas).

A Espanya, la Constitució no recull específicament el dret a l'energia, però sí el dret a un habitatge digne i la protecció de la salut, relacionats amb l'accés a l'energia. Destaquen mesures com el **bo social** (Reial Decret 897/2017) o l'**Estratègia Nacional contra la Pobresa Energètica**, que s'està actualitzant.

A Catalunya, la **Llei 24/2015** prohibeix els talls de subministrament a famílies en situació de vulnerabilitat i estableix mecanismes de protecció i la Prospectiva Energètica de Catalunya 2050 (PROENCAT 2050) marca el camí cap a la neutralitat climàtica, amb estratègies per reduir la dependència energètica del 93,8% al 7,9%, i destaca el paper de les **comunitats energètiques**, que permeten que ciutadania i actors locals participin en la gestió i propietat de les instal·lacions renovables, assegurant una transició justa i equitativa.

El paper del tercer sector social davant el dret a l'energia

El seu rol és clau per **promoure un model energètic més just i transparent**, que tingui en compte la perspectiva i les necessitats de tots els col·lectius en situació de vulnerabilitat i ofereixi solucions a curt, mitjà i llarg termini.

El fet d'atendre i acompanyar aquests col·lectius també és cabdal perquè **difongui la informació necessària per empoderar les persones** en l'àmbit energètic i perquè puguin prendre decisions crítiques. Des de fa anys, les entitats socials lluiten contra la pobresa energètica a través de mecanismes, tant de denúncia com assistencials (pagament de factures, assessorament en les factures i tarifes), de prevenció o d'incidència i seguiment de polítiques públiques destinades a garantir el dret a l'energia.

Quines recomanacions planteja la Taula?

1. Recomanacions per millorar la diagnosi i identificació de la pobresa energètica a Catalunya.

- Estudiar de forma exhaustiva la situació de la pobresa energètica a Catalunya, els diversos condicionants i la segregació sociodemogràfica (diagnosi real).
- Incorporar noves necessitats, o necessitats que no es tenen en compte, com els efectes de la calor extrema i la pobresa de transport.
- Avaluar les bones pràctiques ja implementades i consolidar aquelles que han demostrat ser efectives, com els punts d'assessorament energètic o l'accés a energies renovables per a col·lectius vulnerables.
- Millorar la coordinació entre agents al territori.

2. Recomanacions per a la planificació de mesures

- Millorar l'Estratègia Nacional contra la Pobresa Energètica 2019-2024, que aquest any s'ha d'actualitzar.
- Tenir en compte les diferents necessitats en territoris rurals i urbans.
- Facilitar l'accés a la rehabilitació energètica a les llars més vulnerables.
- Promoure programes que millorin la qualitat de les instal·lacions de les llars més vulnerables, i evitar, així, el cost extra que suposa tenir equips ineficients en l'ús d'energia.

3. (In)formació, transparència i suport

- Reforçar el coneixement de les mesures de protecció existents entre les persones en situació de més vulnerabilitat.
- Abordar la desinformació envers l'ús d'energia a la llar.
- Crear més punts d'assessorament energètics.
- Millorar els coneixements energètics dels/les professionals que atenen persones en situació de pobresa energètica.

4. Eines i mecanismes de suport tècnic i d'assessorament a les professionals de serveis socials i del tercer sector social que identifiquen i gestionen les situacions de pobresa energètica.

Quines recomanacions polítiques i legislatives fa la Taula?

1. Garantir mesures de protecció al consumidor vulnerable perquè les actuals són insuficients i d'aplicació temporal.

2. Treballar per desenvolupar íntegrament el Conveni sobre pobresa energètica (Llei 24/2015) entre la Generalitat i les grans companyies energètiques per abordar el deute acumulat o el fons d'atenció solidària, entre altres prioritats.

3. Millorar el bo social perquè té un impacte directe en el preu que paguen els consumidors/es vulnerables i preveu situacions d'emergència, però caldria introduir-hi millores: càrrega burocràtica excessiva, revisió de criteris, bo social tèrmic que tingui en compte la pobresa energètica a l'estiu, reduir la càrrega d'impostos per a l'energia d'ús bàsic, etc.

4. Incloure les persones en situació de vulnerabilitat en el disseny i propostes de mesures i polítiques d'abordatge de la pobresa energètica.

5. Adequar els finançaments perquè siguin accessibles a tothom, sense deixar ningú enrere, en especial aquells destinats a promoure la rehabilitació energètica. La majoria de les subvencions disponibles són complexes de tramitar i requereixen que la persona beneficiària faci la inversió inicial.

6. Exigir transparència i auditoria de costos al mercat energètic. Cal una regulació que asseguri la transparència en la fixació de preus, la informació que s'ha de donar a l'usuari/a d'energia, les pràctiques comercials i la protecció al consumidor.

7. Impulsar i consolidar programes per incorporar fonts d'energies renovables a les llars dels col·lectius en situació de vulnerabilitat. Una llar que té plaques fotovoltaïques o tèrmiques està menys exposada a les variacions en el preu de l'energia i també és interessant la incorporació de persones en situació de vulnerabilitat a les comunitats energètiques.

8. Augmentar el percentatge d'energia de fonts renovables al mix energètic. Generar energia a través de fonts renovables té un cost més baix que a través d'altres fonts, com el carbó o el gas natural; els costos d'operació i manteniment de les instal·lacions són molt menors i la matèria primera, en la majoria dels casos, directament és nul·la mentre que el carbó, el gas, o l'urani, que utilitzen les centrals, s'ha d'importar en gran manera de fora del país, a costos molt variables.

Més informació

Àrea de comunicació i premsa

comunicacio@tercersector.cat - 678 524 650